

EDINOST

Uredništvo in upravnništvo: Trst (3), ulica S. Francesco d'Assisi 20. Telefon 11-57. Dopisi naj se pošiljajo izključno uredništvu, oglasi, reklamacije in denar pa upravnisti. Rokopisi se ne vračajo. Neprankirana pisma se ne sprejemajo. — Last, založba in tisk: Tiskarna "Edinost". Poduredništvo v Gorici: ulica Giosuè Carducci št. 7, I. n. — Telef. št. 327. Glavni in odgovorni urednik: prof. Filip Peric.

Rusija v številkah

Poročali smo pred kratkim o izidu letošnjega ljudskega štetja v Rusiji, ki je bilo drugo po revoluciji (prvo se je vršilo leta 1920). Prve vesti so se javljale, da je bilo naštetih okoli 170 milijonov prebivalcev, kar pa se je izkazalo pozneje za netočno. Po uradnih poročilih šteje marveč ves Sojuz socialističnih sovjet-skih republik, kakor se imenuje uradno nova Rusija, 144 milijonov prebivalcev.

Število 170 milijonov, kot se je glasilo v začetku, bi bilo naravnost nekaj neverjetnega, če pomislimo, da je štela predvojna Rusija po zadnjem ljudskem štetju, ki se je vršilo pod carskim režimom, menda v l. 1913, okroglo 178 milijonov prebivalcev. Od tedaj pa do letošnjega ljudskega štetja je sicer preteklo 16 let, toda vmes je bila svetovna vojna, revolucija, notranja državljanska vojna, lakota poškale še drugih nadlog, ki so obiskale to deželo in ki so povzročile zgrube, katere gredo v milijone ljudi. Poleg tega so se odcepile ob izbruhu revolucije od Rusije takojšnje obnove državne, in sicer Finska, Estonija, Lotvinska, Litva, Poljska in končno Besarabija, ki jo je anektirala Rumunija. Na ta način se je odcepilo od Rusije okoli 30 milijonov prebivalcev. K temu številu je treba prišteti tudi omenjene zgrube in tudi ruske emigrante, katerih število gre tudi v milijone. Tako lahko rečemo, da je zgubila Rusija od izbruha vojne do konca revolucije okoli 38 do 40 milijonov prebivalcev, tako da dobimo, če odvezemo to število od celotnega števila prebivalcev predrevolucijske Rusije, okroglo 138 milijonov ob koncu svetovne vojne in revolucije.

Če bi bili našli pri letošnjem ljudskem štetju 170 milijonov, bi pomenilo to, da se je moralo namnožiti prebivalstvo Rusije od konca vojne do danes za okoli 32 milijonov duš, kar je, kot rečeno, izključeno.

Število 144 milijonov, ki je bilo uradno ugotovljeno, pomeni v primeri z l. 1920. napredek za 7½ milijonov duš. Povprečni letni prirastek prebivalstva znaša torej v Rusiji nad en milijon duš. Celokupna površina nove Rusije meri 21.159.000 kvadratnih kilometrov, tako da ne pride še niti celih sedem prebivalcev na en kvadratni kilometer. Toda 16.539.000 kvadratnih kilometrov omenjene celotne površine odpada na azijsko Rusijo, kjer živi le 29 milijonov ljudi, t. j. niti dva prebivalca na enem kvadratnem kilometru (povprečno). Evropska Rusija, na katero odpade 115.494.000 prebivalcev in 4.620.000 kvadratnih kilometrov površine, izkazuje povprečno 25 prebivalcev za vsak kvadratni kilometer.

Prebivalstvo je napredovalo v številnosti tako-le: l. 1897. je štela evropska Rusija 87 milijonov duš, l. 1913. 110 in l. 1920. 105 in v l. 1927. 115½ milijonov. V 30 letih se je torej pomnožilo prebivalstvo za eno tretjino. V odstotkih je znašalo naraščanje do vojne 2%, po vojni 1,7% na leto. Med revolucijo in državljansko vojno se je zmanjšalo število prebivalcev za 4,8 milijonov, tako da je prirastek za okoli 6 milijonov manjši, nego bi bil normalen, če bi se bil nadaljeval razvoj kakor pred vojno.

Mestno prebivalstvo se je na vsem sovjetskem ozemlju pomnožilo v treh letih za 5 milijonov. Danes štejejo mesta 25½ milijonov duš in njih prebivalstvo je sorazmerno bolj naraslo nego podeželsko. Priseljevanje kmetijskega prebivalstva v mesta je razvidno tudi iz naglega naraščanja posameznih mest. Moskva je štela l. 1897. samo 600.000 prebivalcev, l. 1920. že 1.000.000, tri leta kasneje pol-druge, a danes 2 milijona. Leningrad ima 1.641.000 prebivalcev in se najhitreje razvija med vsemi ruskimi mesti.

Drugi mest z milijonskim prebivalstvom ni. Kijev šteje 491.000, Baku 443, Harkov 408, Rostov 302, Tula 149, Sverdlovsk (t. j. prejšnji Jekaterinburg) 134, Minsk 129, Ivanovo-Voznesensk 111 tisoč duš. To bi bila vsa ruska mesta, ki štejejo nad 100.000 prebivalcev. Kljub znatnemu napredovanju

mest pa je Rusija slej ko prej poljedelska država. Vendar pa predstavlja kmetijsko prebivalstvo samo še 82% celokupnega prebivalstva. V primeri s prejšnjimi leti je torej nazadovalo v prilog mestnemu, zakaj l. 1920. je znašalo še 83% in leta 1897. pa celo 88% celokupnega prebivalstva. Po mestih so ženske po vojni v večini, in sicer prekaša njih število moške za 5%, medtem ko je bilo pred vojno ravno narobe, t. j. moških je bilo po mestih ravno za 5% več nego žensk.

Urbanizem je najbolj razvit na Krimu, kjer znaša mestno prebivalstvo 45%. Največje

mestne skupine pa se nahajajo v Ukrajini, kjer znaša mestno prebivalstvo 5.260.000 duš. Edini kraji, kjer je mestno prebivalstvo padlo, so zapadni kraji v Belorusiji. V Ukrajini se nahaja tudi najkompaktniji blok kmetijskega prebivalstva, ki šteje okoli 24 milijonov duš. Sledi Volga-Kama (15 milijonov), srednja Rusija (11 milijonov) i. t. d.

Oni kraji, kjer je razsajala lakota, kažejo letos manjše število prebivalcev nego v l. 1920. To so Ural, Baškirijski kraji ob spodnji Volgi, severni Kavkaz in Krim. Prebivalstvo je padlo v teh krajih za 2.249.000 duš.

Proračunska razprava

Ekspozé naučnega ministra

Seja zbornice

RIM, 25. (Izv.) Današnji seji poslanske zbornice predseduje on. Casertano. Po običajnih očitkih formalnostih, spominskih govorih in odobritvi raznih dekretov zakonov nadaljuje poslanska zbornica z razpravo o proračunu ministrstva za narodno prosveto. Prvi posega v razpravo poslanec on. Caprice, ki govori o uplivi in naglosti vere v javnem življenju. Ob zaključku svojega govora poziva poslanec k vedno tesnejšemu sodelovanju med državo in cerkvijo.

Ker je lista priglasiših govornikov izčrpana, povzema besedo naučni minister, ki razpravlja v daljšem govoru o splošnih smernicah šolske politike vlade.

«Te smernice», pravi minister, «stremijo za tem, da se italijanska mladina nauči razumeti fašizem. Moja naloga obstoja tedaj v tem, da postane italijanska šola fašistovska v najglobljem pomenu te besede. V tem pogledu je bilo že mnogo narejenega. Dogma, da šola ne sme biti politična, je bila premaga. O obnovi naše šole pričati v zadostni meri sledeča dva pojavi: Na vseučiliščih obstojajo fašistovske centurije dijakov, ki služijo za vzgled vsem ostalim dijakom. Poleg ogromnega krdeča «Malih Italijan», šteje italijanska šola nad 500.000 «Babil» in naraščajnikov, v katerih plapolja nov dosedaj nepoznani plamen. Drugi razveseljivi pojav pa je tvorilo podpisovanje liktorskega posojila. V italijanskih šolah je bilo podpisanih približno za 100 mil. lir. Navzlic raznim pomanjkljivostim šolskih zavodov in raznim vprašanjem, katerega bi bilo treba šole razrešiti, je moja sodba o italijanski šoli optimistična. Reforma Gentile ostane zaenkrat v svojih bistvenih delih nespremenjena v veljavi, ker bo mogoče šole čez nekaj let na podlagi daljših izkušenj izreči o njej definitivno sodbo. Letos je bilo nakazanih naučnemu ministrstvu za 40 milijonov več dohodkov, nego v minulem letu. Glede visokošolskega študija mi zadostuje opozoriti na slovesno obljubo ministrskega predsednika v Bologni, da bo italijanska država, čim bodo to dovoljevale drž. finance, napravila za povzdig visoke kulture to, kar dosedaj še ni bilo nikdar narejeno. Ta obljuba se še deloma izpolnjuje, kar dokazujejo nove visokošolske zgradbe, brez katerih se višja kultura ne more razvijati. Soglašam s poslancom on. Solmi, da je treba dati raznim učnim ustanovam večja gmočna sredstva na razpolago. Tudi na tem polju je bilo že marsikaj narejeno. Vprašanje kulture ni samo notranji, ampak je tudi zunanji problem. Naša kultura pa mora služiti tudi kot idealna afirmacija italijanske močnosti v inozemstvu. V to svrhu je bila vpeljana izmenjava naših vseučiliških profesorjev z inozemskimi. Ustanovljena je bila univerza za tučje v Perugiji in uvedeni so bili interuniversitarni tečaji. Položaj naših knjižnic se je znatno zboljšal, odkar je bila zvišana v proračunu tozadevna postavka. Težko delo preuredbe srednjih šol je več ali manj dovršeno. Ljudska šola kaže zadovoljive uspehe. Analiziranjem vedno bolj pojema. Glasom nedavnega sklepa ministrskega sveta bo dosedanje preveliko število učnih knjig pričenši s šolskim le-

tom 1928-29. znatno zmanjšano.

Minister zaključuje svoj govor s slavošpevom na fašistovsko civilizacijo, ki bo podarila Italiji popolnoma novo pristno in italijansko umetnost. Konec govora naučnega ministra sprejema zbornica z dolgotrajnim plaskanjem. Ministru častitajo on. Mussolini, ostali ministri in razni poslanci.

Za ministrom povzema besedo poročevalec on. Solmi, ki pojasnjuje nekatere točke svojega poročila ter odgovarja na razne opazke nekaterih poslancev. K besedi se priglasi še poslanec on. Barbiellini-Amidei, ki ljuto napada popolarca in bivšega naučnega ministra, poslanca on. Anile, katerega pa na njegovo srečo ni v zbornici. Govornik rabi tako ostre izraze proti bivšemu ministru, da je predsednik primoran ga pozvati k redu. Izdatno podpira poslanca on. Barbiellini-Amideia pri njegovih napadih poslanec on. Starace.

Nato govori še poslanca on. Salvi in Baistrocchi, ki izražata razne želje glede vzgoje mladine. Odgovarja jima v kratkih besedah minister on. Fedele. Ob 19.40. zaključijo predsednik on. Casertano sejo zbornice.

Prihodnja seja ministrskega sveta

se bo vršila 4. aprila

RIM, 25. (Izv.) Aprilsko zasedanje ministrskega sveta se prične dne 4. aprila. Ministrski svet bo razpravljal na svojem prihodnjem zasedanju o mednarodnem položaju, nastalem vsled dogodkov poslednjih dni, in o raznih zakonskih načrtih in ukrepih, ki se pripravljajo v posameznih ministrstvih.

Obletnica ustanovitve fašizma

Poslanec ministrskega predsednika

RIM, 25. (Izv.) Ob priliki osme obletnice ustanovitve fašizma je prinesel časopis mladih Italijanov «Il Tricolore» prilogi, katere vsebuje poslanici ministrskega predsednika in generalnega tajnika fašistovske stranke on. Turatija. Poslanica načelnika vlade se glasi sledeče: «Mladi Italijani, katerim je namenjen vaš list morajo postati mladi fašisti, zakaj Italija in fašizem sta eno in isto veliko dejstvo današnjega in še bolj jutranjega dne. — Mussolini.

Okrožnica ministrstva za narodno gospodarstvo

RIM, 25. (Izv.) Agencija «L'Informatore della Stampa» poroča, da bo razposlalo ministrstvo za narodno gospodarstvo kmetijskim potovalnim šolam in trgovskim zbornicam okrožnico, v kateri jim bo naročilo, da morajo strogo kontrolirati kmetijske pridelke in tržne cene v posameznih pokrajinah. Ta vrsta statistike bo služila v svrhu eventualne določitve maksimalnih cen posameznih pridelkov. Istotako je omenjeno ministrstvo izdalo predpise, da je treba pri sekanju gozdov strogo paziti na tozadevne zakonske predpise. Na točno izvajanje predpisov bo pazila gozdna fašistovska milica.

Klebsberg čestit doktor rimsko univerze

RIM, 25. (Izv.) Danes zjutraj je bila podeljena na rimski uni-

verzli ogrskemu naučnemu ministru častna doktorska diploma rimske univerze.

Graf Bethlen bo prišel v Rim 5. aprila

RIM, 25. Po informacijah, ki jih je dobila agencija «Radio Nazionale», bo ministrski predsednik Bethlen prišel 5. aprila zjutraj v Rim in sicer v spremstvu italijanskega poslanika v Budimpešti grofa Durinija iz Monze.

Polet polkovnika De Pineda

Slovesnosti v Parí

RIO DE JANEIRO, 25. Poveljnik De Pinedo je zapustil Belem (Pará) ob 6.15 (krajevna ura). PARÁ, 25. Italijanski letalci so bili tukaj sprejeti z velikim navdušenjem. Včeraj, pred odhodom hidroplana «Santa Maria» se je vršil poseben sestanek, katerega so se udeležile vse oblasti države Pará. Sestanek je bil sklican v svrhu izročitve zlate spominske kolajne polkovniku De Pinedu, kot spomin na obisk «Santa Marie» v glavnem mestu države. Manifestacija se je zaključila z navdušenim vzklikanjem latinskemu plemenu.

Polkovnik De Pinedo je zjutraj odpotoval s svojim letalom proti Georgetownu. Razdalja med Pará in Georgetownom znaša 1600 kilometrov.

Izjava angleškega konzula

ki je potoval ob jugoslovensko-albanski meji

BEOGRAD, 25. (Izv.) Mnogo pozornosti je danes vzbudila izjava angleškega konzula v Korči Purcela, ki se je mudil ob jugoslovensko-albanski meji nekoliko dni. Sodi se, da je imel Purcel posebno misijo in sicer v zvezi z obtožbami Italije, vsled česar se njegovi včerajšnji izjavi, ki jo je podal v Strugi, pripisuje posebna važnost.

Ko so angleškega konzula vprašali, kaj je videl ob jugoslovenski meji, je odgovoril: «Marsikaj, toda reči vam moram, da so mi pred mojim odhodom v Bitoljo tako napolnili glavo, da sem imel vtis, da ste vi pripravljeni na vse in da je vaš vpad v Albanijo vprašanje dneva. Toda kaj sem našel tamkaj? Prepotoval sem nekoliko stotin kilometrov tako ob meji, kakor tudi v notranjosti in na tem potu sem videl samo šest vojakov na potu v Prilep in štiri na potu iz Bitolje v Strugo. Vsi vrše svoje posle. V Strugi se na primer ljudje borijo s komarji in z malarijo ter se čudijo italijanski skrbi za Albance. Prej bi dejal, da se v Albaniji nekaj pripravlja».

Francosko-angleški načrt za preiskovalno komisijo v albanskem sporu

PARIZ, 25. (Izv.) Francosko-angleški načrt glede preiskovalne komisije v Albaniji je bil včeraj definitivno sestavljen in danes je bil predložen Jugoslaviji v odobritev. Po sprejetju načrta s strani Jugoslavije bo Francija vprašala tudi za odobritev s strani Italije. Preiskovalno komisijo bodo sestavljali angleški, francoski in nemški častniki. Jugoslavija in Italija bosta naproseni, da imenujeta svoje častnike. Preiskava se bo vršila vzdolž jugoslovanske in albanske meje.

Delovanje jugoslovanske narodne skupščine

BEOGRAD, 25. (Izv.) Danes je narodna skupščina v podrobni debati odobrila proračun prometnega ministrstva in proračun ministrstva za pošto in brzojav.

Albanska vlada

in njeni poslanci

TIRANA, 25. Poluradna nota albanske vlade pravi: Nekateri inozemski listi so objavili izjave albanskih zastopnikov v Beogradu in Londonu glede mednarodnega položaja Albanije ter glede političnih smernic albanske vlade. Ker ni bil noben zastopnik Albanije pooblaščen podati take izjave, je jasno, da zastopniki niso mogli predvidevati kakšni nameni se bodo pripisovali njihovim izjavam. Stališče albanske vlade glede znanje politike Albanije

je pojasnil zunanji minister v izjavah, ki jih je podal zastopnikom tujih držav v Tirani ter, potem g. Džemil Dina, albanskega poslanika v Rimu, italijanski vladi.

Položaj v Šanghaju

Kantoni gospodari južne Kitajske

LONDON, 25. Položaj v Šanghaju se v bistvu ni prav nič izpremenil. Nacionalisti so včeraj zajeli in razorožili kakih 4000 vojakov severne vojske, ki so se umikali iz Sučova. Kantoni so sedaj neomejeni gospodari Šanghaja in obširne okolice. Samo v utrdbi Wo-Sung, kakih deset milj. vzdolžno od Šanghaja, se še trdovratno upira posadka nasprotna vojske.

Kantoni skušajo sedaj vzpostaviti promet z Hang-Covom. Včeraj je odpotoval, po daljšem času, prvi vlak proti Nan-Kingu, do cilja pa ni prišel, ker je praga pokvarjena.

General Ču-Yu-Pu, poveljnik 2. armadnega zbora v Šantungu, je sporočil v Peking, da se je 40 milj. južno od Nan-Kinga vršila huda bitka, v kateri so bile nacionalistične čete pora-

žene. Ubitih je bilo baje 2000 kantonskih vojakov, 3500 pa se jih je podalo.

Te vesti se pa še ne potrjujejo. V Šanghaju, tudi v kitajskem delu mesta, je sedaj zavladal mir. Le v nekaterih hišah so se vgnezdili osamljeni vojaki severne vojske, ki se skušajo upirati. Po ulicah manifestirajo čete «delavske vojske», ki jo tvorijo po večini stankujoči delavci, pristaši komunistične stranke.

Mnogo pozornosti je vzbudila vest, da bo kmalu prispel v Šanghaj kantonski zunanji minister Čen.

Nan-King v rokah Kantoncev

SANGHAI, 25. Severna vojska, ki je branila Nan-King, je štela 100 tisoč mož. Umaknila pa se je onstran Jang-tse-kianga še predno so se prikazale kantonske čete.

Po dosedanjih vestih je kantonska artiljerija streljala na poslopja družbe «Standard Oil Co.», kamor so se bili zatekli tujci. Angleški konzul je bil baje ranjen, neki angleški zdravnik pa ubit.

Podrobnosti o izgredih v Nan-Kingu pa še manjkajo.

DNEVNE VESTI

Pragrodovski človek v Postojnski jami

Pišejo nam: V jamah postojnske kotline do sedaj ni bilo nikakega sledu o naselbinah pragrodovskega človeka, sličnih onim, ki so se ugotovile v raznih jamah južnozadonjske Krasi. Jama, najbližja Postojni, v kateri so se našli ostanki iz pragrodovske dobe, se nahaja pri Razdrtem ob vnožju Nanosa, katero je raziskal leta 1890. G. A. Perko.

Do zadnjega časa se je domnevalo, da v slavni postojnski jami pragrodovski človek ni iskal zavetja, čeprav so se v raznih predelkih našla ostanka raznih živali. Da je mnogo pozneje človeška noga stopila v te podzemne prostore, nam pričajo le napisi in letnice od 1213. pa do 1800, ki se nahajajo na stenah stranske jame «starih imen», katere se nahaja levo od «velikega doma».

Toda zanimivo odkritje jamskega ravnatelja G. A. Perka dokazuje, da je v tem starem delu jame bival človek že v pragrodovinski dobi.

Skoraj popolnoma pokriti po apnencu so se našli razni deli človeškega okostja: črepije, prsnega košča, posebno pa dobro ohranjena celjast s popolnim zobovjem. Okostja so tri: dveh odraslih in otroka. Čeprav so okostja skoraj popolnoma pokrita z apnencem, bi bilo vseeno težko določiti njih starost, ko bi se ne našle ravnotam čepine pragrodovske lončene posode. Da je posoda iz pragrodovinskih časov, nam dokazujejo okraši iste (vdolbene vodoravne in navpične črte). Ostaja le vprašanje, iz katere pragrodovske dobe je posoda in okostje, kar pa je težko dognati iz drobec, ki so se našli.

Čeprav ta negotovost, ostaja le dognano, da je pračlovek iskal zavetja tudi v postojnski jami, in upanje je, da nova odkritja doprinejejo novih dokazov.

Iz tržaškega življenja

Odmevi grozne tragedije na Proseku.

K strašni drami, ki se je odigrala v sredo zvečer na Proseku in o kateri smo včeraj poročali, smo prešli od gospe Josipine Puntar sledečo izjavo:

«Zapletena sem bila v to strašno dramo proti svoji volji. Udala sem se Franu Lukša iz strahu; on je silil v mene kakor obseden in mi grozil, da bo v slučaju, ako ga zavrnem, ubil mene svoje otroke in nazadnje še sebe. Bil je vedno oborožen in vse je kazalo, da hoče svojo grožnjo tudi izvesti. Zalezoval me je že kot dekle, a jaz ga nisem marala. Poročila sem se s drugim, kateremu sem bila vedno zvesta. Ob smrti mojega moža sem bila gostilničarka v društveni gostilni na Proseku. Lukša je v zadnjem času pogostoma zahajal v mojo gostilno, toda dokler je moj mož živel, se mi ni nikoli približal; šele nekaj časa po njegovi smrti je začel — kakor sem že omenila — siliti vame. Jaz sem se mu vedno branila, tudi radi tega, ker ga nisem marala. Ko se je razmerje med nama razvilo in postalo javno, sem sklenila, da ga prekinem, s tem, da grem v Jugoslavijo. Ko je Lukša zvedel za moj namen, je izjavil, da pojde tudi on z menoj. Skušala sem ga pregovoriti, da opusti ta svoj namen, toda vse zastonj. Šla sem v Jugoslavijo, on je prišel za menoj in z grožnjami je zopet do-

segel, da sem se tam z njim združila. Moj namen je pa vedno bil, da ga pripravim do pameti in da ga pripravim do tega, da se vrne k svoji ženi in k svoji družini. Nazadnje sem sklenila, da se vrnem zopet na Prosek, ker sem mislila, da bo on ostal v Jugoslaviji in da se bo udal v svojo usodo. Toda tudi sem mi je sledil. Tu je hodil vedno k meni in če sem se mu branila, je vedno žugal z najhujšim. Nazadnje sem se obrnila do njegove žene, sem ji vse povedala in na dan dejanja me je žena povabila, naj pridem k njim, da bova skušali stvar končno urediti. Vršil se je v sobi razgovor med menoj, Lukšo in njegovo ženo. Žena je zahtevala, naj se gre naslednji dan k odvjetniku, da se napravi sodniško ločitev. On je tudi zahteval razporek, jaz pa sem svetlovala, naj se zakonca pomirita in naj on pozabi name. Nameravala sem iti v Gracze, kjer imam prevzeti gostilno in sem svetlovala obema, posebno pa njemu, naj živita skupno zaradi svoje družine in svojih otrok, katere sta oba rada imela. On pa ni hotel o tem ničesar slišati in je rekel, da ne more več živeti s svojo ženo in da tudi žena, če je prava, ne more z njim več živeti po tem, kar je on napravil in kar ji je rekel v prito tretje osebe in da bo napravil, kar je namenil. Ko sem jaz slednjič rekla, da hočem biti prosta, da nočem biti na poti njihovega družinskega miru in da sploh nočem imeti ničesar več opraviti z njim, tedaj se je za hip oddaljil in se nato vrnil s puško, katero je nameril name. Potem se je zgodilo ono, o čemur je «Edinost» poročala.

Iz tega, kar se je zgodilo, se vidi, da sem imela prav, da sem se bala njegovih groženj, katerih sem bila žrtev. Ni bilo v moji moči, da bi preprečila izvršitev teh groženj.

Posebno prosim, da se popravi to, da bi jaz bila na slabem glasu, ker razen tega dejanja, mi ne more nikdo ničesar drugega očitati. Bila sem zvesta žena, dobra mati in skrbna gospodinja. V kolikor sem se v tej stvari pregrešila, sem se tudi zadostno za to pokorila. Prosim pa, da se mi ne očita pri tej priliki stvari, katere nisem zagrešila».

Nezgodna mestnega stražnika

30-letni mestni stražnik Hermijn Sain, stanujoč v ulici Guardia št. 31, je včeraj zjutraj snažil doma rokavice z bencinom. Pri tem opravilu je mož zagrešil ne previdnost, da se je preveč približal petrolejki, tako da so se mu rokavice, ki jih je imel na rokah nenedoma vžgale; plamen, ki se je pri tem razvil, ga je hudo opekel, po obeh zapestjih. Sain je dobil prvo pomoč v mestni bolnišnici, nato je bil na lastno željo prepuščen domači oskrbi. Zdraviti se bo moral kake 3 tedne.

Mož je pobožal...

Včeraj predpolno je prišla v mestno bolnišnico 39-letna zasebnica Marija Sinigoi, stanujoča v ulici F. Severo št. 49, ter si dala izlečiti številne hujne in praske na raznih delih telesa, ozdravljive v tednu dni. Zenska je povedala, da se je doma sporekla z možem, ki jo je naposled željo prepustil domači oskrbi. Zdraviti se bo moral kake 3 tedne.

Posledica nepremišljenega dejanja

10-letni Teofil Čehovin, iz Zgoranje Brance pri Stjaku, se je pred sinočnim igral z nekatereimi svojimi sovrstniki pred sosedovim vratom, kjer je 17-letni Maks Čehovin obrezoval trte. Med igro so paglav-

ol začeli nadlegovati Maksa, ki je naposled izgubil potrpljenje in v jezi je zalučal proti nagajajočemu svoji škarje, ki so po nesreči priletele Teofilu v levo nogo in ga hudo ranile na kolenu. Sinoči je bil ubogi deček prepeljan v mestno bolnišnico, kjer so ga sprejeli v kirurški oddelku. Ozdravil bo — ako ne nastopijo kake komplikacije — v 3 tednih.

Tržaška porota

Branitelji Matosel, Poillucci in Kezic hočejo luči v zadevi — Vedno nove priče — Tudi odv. Robba predlaga nove priče Obtožniki pred pričami.

Včeraj jutraj je bil zaslišan zdravnik dr. Franc Addobatti, ki je potem preiskave dognal, da je Vranova v resnici porodila. Prečita se izpoved Marije Zarup, ki je slišala, da je Marija Vran pripovedovala otrokom, da je njena mati porodila, potem da je vzela otroka in mu zaprla usta. Terezija Vran pa da je vzela nož in prežala otroku vrat. Otroka sta potem pokopali v domačem gnojišču.

Sprva je Vranova tajila, da je nosna.

Postni sel Franc Miklavc pove, da ga je ustavila nekada Filomena Vran in mu očitala, da troši po vasi govore, da jo je on videl zakopati otroka v gnoj.

Tudi Franc Mačkon je izvedel od otrok, kar se trdi v obravnavi. Ve, da so razširjanja teh novic povzročili prepisi, ki so vladali med vaščani in družino Vranovih. Tudi družini Mačkon, cerkovnika v kazelski občini, in Vranova nista živeli v soglasju, ne da bi se te pa naravnost sovražili.

Ker priča noče ponoviti raznih podrobnosti in pravi, da se ne spominja dobro, vzkljane odv. Robba: «Čudno, da se priče ne spominjajo skoro ničesar. Ako pomislimo, da je Vranova bila šest mesecev po dejanju na svobodi...»

Odvetnik Kezic: «In brat Faiona je med tem časom razširil vest, da je tudi on spolno občeval z Vranovo. Toliko za ravnotežje trditve!»

Nastopi Marija Papis (nepozvana, oziroma po pomoti pozvana priča), ki pa o stvari seveda ne ve ničesar. Na vprašanje branitelja odv. Robba, ali je tudi njej otroku (Marija Vran) kaj povedala, pove, da je od otroka izvedela le, da je Filomena Vran porodila.

Zasliši se tudi karabinerski maršal Josip Sperti, ki je prvi začel preiskave o tem zločinu. Tudi on je izvedel za novico, da je Filomena rodila, kar se mu je marsikaj zdelo čudno, je sel k Filomeni Vranovi, ki mu je tudi takoj priznala dejanje. Povedala mu je, da je oče otroka neki Faion Sante. V obče mu je Vranova opisala vse, kakor stoji v ovadbi, izstavljeni od njega, in kakor se vedno trdi Filomena. Aretilar je potem Faiona, ki je pa vedno tajil.

Odvetnik Poillucci: Je vedno tajil? Kako je to?

Priča: Ko sem ga postavil pred Vranovo, je šele priznal, da je imel razmerje z Vranovo.

Odvetnik Matosel-Lorani: Veste, da je Vranova prodajala vsem?

Priča: Da! Ne vsem — nekaterim, toda za denar!

Odvetnik Matosel-Lorani: Komu?

Priča: Moj Bog! Mnogim!

Odvetnik Poillucci: Komu?!

Priča: Ne vem nikakega imena — slišal sem...

Odvetnik Poillucci: Ne besed — dejanja, dejanja.

Predsednik: Marešjalo, vi veste, da se je torej Vranova —

Odvetnik Poillucci: To vprašanje se ne sme staviti! Je proti postavil Povejte kaj pozitivnega. (Hrup.)

Odvetnik Matosel-Lorani: Je li res, da je bil Faion v navzočnosti priče oklofutan?

Priča: Ne — tega bi ne trpel!

Odvetnik Poillucci: Kako je to, da je priča dejala preiskovalnemu sodniku, da ni Vranova ženska, ki se prodaja, temveč, da ve le, da jo je imel le še brat Faion?

Odvetnik Poillucci: Se li spominja priča, da se je Vranova hotela zastopiti v celici?

Priča: Da! Našli smo pri njej stekleničko karbolne kisline.

(Sluga pokaže porotnikom stekleničko strupa)

Predsednik: Pokličite gospo Petrinja!

Priča vstopi.

Predsednik: Vranova je služila pri Vas.

Priča: Da v letu 1921 in 1922.

Predsednik: Kaj veste o njej?

Priča: Bila je zelo pridna služkinja — le to je bilo slabo, da je ob nedeljah vedno nekoliko podaljšala proste ure!

Nastopi gospa Evgenija Debevc. Tudi ona jo je imela v svoji službi za dobo dveh let. Vranova je bila zelo dobra služkinja — njeno vedenje vzorno. Imela je sicer otroka, za katerega pa je skrbela kot dobra mati.

Priča Klančar Franciška iz Sent Vida, bivačica v Orehoviči, izpove potom tolačca na vprašanje predsednika, da sploh ne pozna Faiona (ona bi imela povedati da je bil Faion v Orehoviči, poseben pa da ga je tisti večer videla tam).

Marko Papis iz Kazelj je slišal, da je dekletce, Filomenina hči, govorila po vasi, da je Filomena rodila živo dete in da sta to dete mati in babica potem umorili.

Predsednik: Ve li priča, da je Vranova nekada tožila nekega moškega radi posilstva?

Priča: Tega ne vem! Vem, da sem bil obtožen, da sem njenega moža pobil in da je radi tega ta umrl. Imel sem tudi precej sitnosti.

Odvetnik Robba: Stavim formalen predlog, da se izsledijo akti o tej zadevi, da uvidimo, da je Terezija Vran že nekoga dolžila dejanja, ki ga ta ni izvršil.

Državni pravdnik: Danes dolži Filomena Vran, gospod odv. Kezic!

Predsednik: Terezija Vran, ste vi kdaj naznanili to pričo, da je skrivna smrti vašega moža?

Terezija Vran: Ni res. Ko je zdravnik preiskal mrtvega, je predal zadevo orožnikom, ki so začeli preiskavo. Tako je prišlo, da so pozvali tudi Marka v Sežano.

Nastopi priča Simčič Josip, urar v Puli, pove le, da je slišal, da se zamore pridobiti ljubezen Filomeno Vranovo z denarjem. To je slišal od vaščanov v Kazljah.

Odvetnik Robba: Moram postaviti formalen predlog, da se pozove kot priča neka Znidarski Marija, ki je baje slišala v ječi priznanje Filomeno Vranovo, da je ona izvršila zločin.

Predsednik sprejme predlog in pozove pričo.

Nastopi priča Anton Komel, ki se spominja, da je Terezija Vran spala pri njem. Ne ve točno dneva ve pa, da je to bilo v najboljši mrzli noči leta.

Državni pravdnik: Ne vem, ali je to dovolj — burja in mrz je v Trstu nekaj navadnega.

Nastopi tudi hči priče, Antonija, ki pa niti ne pozna obtoženke Terezije. Pove v pojasnilo, da je že 6 let poročena in ne biva z očetom.

Potrebno je tudi zaslišati župnika Antona Kljuder pok. Antona iz župnije v Kazljah.

Predsednik: Pozna li Filomeno Vran? Je to očitno iz vaše župnije, med izgubljenimi sicer — ki se pa še lahko povrne na pravo pot.

Priča: Bil sem malo v Kazljah, gospod predsednik, ker sem župnikoval v Barkovljah. Vem, da njeno vedenje v vasi ni bilo ravno vzorno. Vendar pa ne morem povedati o tem ničesar gotovega. — Imela je pred osmimi leti nezakonsko dete z nekim železničarjem.

Predsednik: Pri zasliševanju Terezije Vran ste tolačili. Se je li takrat govorilo o detemotu?

Priča: Se ne spominjam — je že nad eno leto od tistega časa.

Odvetnik Poillucci: Je li gospod marešjalo govoril s pričo o moralnosti Filomeno Vranovo?

Priča: Govoril sem, ker se mi je čudno zdelo, da oblast ne poseže vmes, ko ve, da ni Vranova ravno na dobrem glasu.

Nastopi priča 10-letna Marija Živic, ki ne da bi prisegla, izpove, na vprašanje predsednika (fokajoč prizna, da ne pozna italijanskega jezika, zato nastopi tolač Dušnik), da ji je Filomenina hčerka Marija povedala, da je pri porodu Filomena držala otroka, dočim je Terezija Vran otroku prežala žilo na vratu. Potem sta zakopali otroka v gnoj pred hišo.

Odvetnik Robba: Bi vprašal pričo, ali je Marija lažniva deklica?

Vsi drugi branitelji: Protestirali!

mo proti temu vprašanju — to ni človeško!

13-letna Mira Novak je tudi slišala, da je Marija pravila stvar, kakor zgoraj opisano.

Razprava se nadaljuje. Čuti se v vsem je velika potreba zaslišanja novih prič, katere predlagajo branitelji neprenehoma, zato ne moremo še reči, ali pride že danes do razsodbe, četudi je predsednik naznanil, da ne bo mogel začeti zadnje obravnave, ako se ta ne zaključi danes.

TELESNA VZGOJA SPORT

S. K. «Jadrani» Herpelje.

Kot dogovorjeno, smo pripravljene igrati v nedeljo popoldne v Vašo četo na Vašem igrišču.

S. D. «Obzora».

Igrišče «Obzora» nedelja 27. t. m. Reoel-Bazovica ura 13.30.

Tukaj bo padla odločitev za prvenstvo druge divizije. Tekma bo napeta, ker ste obe četi močni in tehnično podkovani.

Prosveša-Tommaseo, ura 13.30.

Kot na drugem mestu omenjeno, bo tekma velevažna in zanimiva.

PROSVEŠA-TOMMASEO

Zadnja važnejša tekma letošnjega prvenstva. In obenem odločilna za vstop ene ali druge čete definitivno na tretje mesto redovanja.

Tommaseo ima sicer veliko upanja na svoji strani, ker je v tour tekma znal premagati Prosvešo za 2-0.

Ali «Prosveša» je kaj čudna četa. Ko se ji zljubi, zna biti kos vsaki četi. Kdor je zasledoval v nedeljo tekmo med Prosvešo in Adrio, je nehoti moral vzkljkniti: Kaj ta četa je bila premagana od Zore in drugih? Saj to ni možno.

Prosveši sicer res ne gre več za prvenstvo, ali čim bližje prvakom pa hoče vseeno biti.

Tommaseo pa vodi zdrava ambicija postaviti se za letos na tretje mesto. To bi bila za dijakke res krasna afirmacija.

Četi sta obe lahki in kavalirski. Tehnični moment prevladuje v obeh moštvi.

Tekma torej, ki bo znala biti res zanimiva, če se četi kot navadno izkaže.

R. F.

Vesti z Goriškega

Goriške mestne vesti

LJUDSKO GLEDALIŠČE

Trgovski dom

Jutrišnja predstava «Antifon» je radi proslave fašev od oblačiti prepovedana. Vršila se bo prav gotovo prihodnje sobote in nedelje.

NJIVICE PRI KOJSKEM

Dne 22. t. m. je nenadoma preminil g. Bevič Ivan v starosti 64 let. Bil je prejšnji dan še v Gorici po opravkih. Zvečer je legel spat zdrav in vesel. Popolnoči ob 3 četrti na eno je kar nenadoma zadnji izdihnil. Pokojnik je bil mladoljen, pošten in pri vseh priljubljen, kar je pričal pogreb ki se je vršil ob mnogih številni udeležbi občinstva pri vsem silnem delu, ki vlada pri nas ob tem času. Bil je oče osmih otrok, ki so bili in so še zvesti člani našega društva, in bil je velik prijatelj našemu društvu. Znjam je izgubilo naše društvo moža, ki je bil zglel mnogim drugim. Društveni zbor mu je zapel v slovo dve žalostnici «Teško pot» in «Vigred» — Naj počiva v miru. — Ostalim izrekamo naše najiskrenejše sožalje.

STANDREŽ

Bralno in pevsko društvo, bo imelo v nedeljo dne 27. t. m. ob 10. uri predpolne svoj redni občni zbor.

Ker bo občni zbor zelo važen, se tem potom opozarjajo vsi člani, članice in prijatelji društva, da se polnoštevilno udeležijo.

BILJE

Kot sem zadnjič obljubil, da prihodnjič povem kaj več o naši predreditvi, ki se bo vršila na tiho nedeljo, to je dne 3. aprila, naj omenim, da se je Tamb. pev. društvo pridno gibilje, da v vsakem oziru poda kolikor mogoče popolno vaskemu znano, gniljivo dramo, «MH-

nar in njegova hči». Za scenarijo bo preskrbljeno in pripravljeno vse, kar naše skromne razmere in omejen oster dopuščajo. Posebno važno našo prijateljico Gorčane; naj nas obiščejo. Če je lepo vreme, je zanje sprehod do prijateljskih Bilj tudi primerno razvedril. Upam, da se našemu vabilu gotovo odzovejo. Kdor pride ta dan v Bilje, gotovo mu ne bo žal. Par veselih uric prebije med nami. Se enkrat pa: prihodnjič kaj več. Za danes samo to, da bo na tiho nedeljo pri nas res nekaj, kar Vas preseneti.

BILJE

Stara pesem

Nekaj časa ni bilo pri nas več takih nezdov, zato smo menili, da so se otroci spametovali, toda sedaj vam moramo zopet poročati o nesreči, ki je zadela dva dekca. V bližini Orehoviča so se igrali štirje dekci, med njimi sedemletni Rafael Leon in desetletni Stanko Mozetič. V groblju sta izteknila petardo, bila sta po njej, dokler ni počila in običajne posledice seveda niso izostale. Mozetič, ki je držal kot starejši petardo v rokah, je dobil zelo hude rane po rokah, prsih, obrazu, a tudi Leon jo je izkupil za svojo nepremišljenost. Prihiteli so na pomoč ljudje, ki so delali v bližini, poklicali domačega zdravnika, ki jih je za silo obvezal in poskrbel, da sta se oba nezavestna dekca prepeljala v goriško bolnišnico. Število naših pohablencev raste.

OSEK

Preteklo nedeljo se je zaključila kmetijska večerna šola. Redno in točno je obiskovalo kmetijski večerni pouk 73 učencev. Se le proti koncu smo spoznali dobro tečaja, v katerem smo se učili: italijansko in strokovno kmetijstvo in druge važne predmete kateri so danes neobhodno potrebni za napredke kmetijskega stanu.

Dolžni smo zahvaliti za tečaj uradu kmetijskega društva v Gorici, ter posebno gg. Breču iz Oseka in Krizmanu iz Sempasa. Izrekamo vsem tem potom javno zahvalo.

Učence tečaja.

BRJE

Naše bralno in pevsko društvo priredi na velikonočni ponedeljek dne 18. aprila svojo veliko spomladansko veselico. Na sporedu je veseliga «Poslednji mož». Toliko v znanje sosednjim društvom in občinstvu.

Znanost in umetnost

LEONID ANDREJEV, ANFISA.

(Konec)

Andrejev pri tem ni ostal. Stopil je v tretjo fazo svojega razvoja. Pričelo je njegovo bogoiskanje. Prehodil je vso trnjevo pot vprašanj: ali je Bog, ali ni Boga. iz pesimizma se je povzpelo šele v dramski alegoriji «Črne maske». V njem izpruža človek samega sebe in obračuna s svojo dušo. Pusti in zavre svet in se povrača k Gospodu. Andrejev se umiri, postane globlji, čustvenjši (do zdaj je preveč prevladoval razum) in obenem večji umetnik, sveron, topel in preprost. Subjektivnost se je umaknila objektivnosti. Med ta nova dela spada drama «Dnevi našega življenja» in «Povest o sedmih obsebnih»; ta zadnja je biser v svetovni literaturi, (imamo jo tudi že v slovenskem prevodu).

Leonid Andrejev je pisal mnogo. Cel vrsto spisov ima, nobeden izmed njih ni brezpomemben. Imel je tudi nasprotnike. Očitno so mu pohujšljivost posebno radi novele «V megli». Njegov «Rdeči smeh» je bil sprejet z veliko senzacijo po vsem svetu že tedaj (slišal je grozovje in vprašal: čemu? zakaj?), danes so druga njegova dela po svoji vrednosti prekosila «Rdeči smeh». Tolstoj je dejal: «Andrejev nas straši, a mi se ne bojimo.» Vendar strašenje Andrejeva ni bil sam prazen bav-bav, postal je velik pisatelj, o kakršnem ob prvih njegovih novelah še sanjali niso.

Ne vem, kam so teoretiki uvrstili dramo «Anfisa», ki je zelo krepko dramatično delo Andrejeva. Po svoji vsebini in filozofiji bi jo moral uvrstiti v drugo dobo pisateljevega

ustvarjanja. Po nji straši strašno čustvo osamelosti, smrti grozi skoli in skozi, že ob prvih besedah slutite, da se bo nekaj zgodilo. «Kako hraber je bil. Sel je in je napravil to, o čemur sanja vsak človek... da, vsaj enkrat v življenju. Vsak izmed nas je že sanjal o samomoru.» In vendar je tu babica, ki ne govori, a vse posluša, vse vidi, kot večno pričujoča vest, kar tudi je, zakaj bi se je grešnik Fedor sicer bal in čemu jo Anfisa zadnji dan svoje molččnosti še pita in so vsi odšli iz hiše, le ona je ostala? Ali je Andrejev posebej v nji kako drugo misel? S to babico že sega Andrejev v zadnji del svojega razvoja, se mi zdi, v človeku se polagoma prebujajo strah pred vestjo. To pot podrobne vsebine drame ne bom navajal, zakaj marsikomu, ki misli obiskati predstavo, bi to ne bilo ljubo, ker tudi sam raje gledam dramo ne da bi jo prejebral. Opozarjam samo, da je po svoji umetniški vrednosti in po svoji obliki, pestri vnanji in notranji razgibanosti drama taka, da bosta zadovoljna izobraženec in priprost človek, ki jo bosta obiskala. Dramatično društvo si je stavilo z uprizoritvijo te drame težko nalogo in jo bo, kakor čujemo, tudi častno rešilo.

France Bevč.

RAZNE ZANIMIVOSTI

Iz pariškega življenja

V Parizu imajo tudi podzemeljsko železnico. Umevno, da je na tej železnici od določenih urah naval velik in da se radi velikega navela dogajajo tu pa tam tudi nesreče. Take nesreče so se posebno zadnje tedne ponavljale. Ko se je odpeljal vlak, je zavpil mož, zgrudil se, so se sedje so preprečili njegov padec, na prihodnji postaji so ga nesli iz vlaka, in izkazalo se je, da mu je prišla v gneči roka med vrata, ki so mu jo stisnili. Železnica je morala seveda plačati odškodnino in plačala jo je brez vsake tožbe. Ponesrečenec je dobil 23.000 frankov za bolečine. Čez par dni se je ta prizor ponovil, a sedaj na drugi strani mesta. Krik, padec, kri, ugotovitev rane, odškodnina. Ko se je pa to že petič ponovilo, je policija ponesrečenca aretirala, preiskala njegove žepne in dobila v njih še kravato pilo, s katero se je bil ranil mož, samo da bi dobil odškodnino. Od tedaj naprej pa ne zaznamuje pariška podzemeljska železnica nobene nezgode več in vrata nobenega več ne ušenejo.

Amerika brez alkohola

Kakor znano so Zedinjene države Severne Amerike ona država, v kateri je alkohol popolnoma prepovedan in v kateri se zgodi največ nesreč z avtomobili. Umevno, saj je v Ameriki tudi največ avtomobilov. Sedaj se je pa objavila zanimiva statistika. Od tisoč nesreč, ki so se pripetile v lanskem letu, so zavrtili v več kot pet sto slučajih te nesreče krmitelji, ki nikakor niso bili trezni, in od pešcev, ki so jih povozila vozila, je bilo okrog 900 popolnoma pijanih. To so naravnost grozne številke. Polovica soferjev vozi torej po ulicah, ko ni več trezna, in skoraj vsi nesrečniki, ki prihajajo pod avtomobil, so pijani, čeprav je v Ameriki alkohol strogo prepovedan in se prestopki najstrože kaznujejo.

Vsepoljska razstava

Zveza poljskih trgovcev name-rava otvoriti leta 1929 vsepoljsko narodno razstavo, ki bo trajala 4 mesece. Razstava bo razdeljena v tri glavne oddelke, in sicer v kulturni, gospodarski in socialni. V gospodarskem oddelku bodo izloženi raznovrstni stroji, raznovrstni proizvodi iz kemične, papirne, lesne in električne industrije, ter poljski in gozdni pridelki. V tem oddelku bodo tudi zastopani zadržarstvo, trgovska reklama in tisk.

Poljski izvoz v sovjetsko Rusijo

Po definitivnih podatkih poljske statistike za leto 1926 je poljski izvoz v sovjetsko Rusijo znatno nazadoval. Leta 1925. je skupna vrednost izvoza znašala 5.937.000 dolarjev, dočim je lani znašala samo 4.509.000 dolarjev. Potemtakem je izvoz padel skoro za milijon in pol dolarjev. Poljski izvoz v Rusijo je izražen v sledečih številkah: raznih kovin se je izvozilo v vrednosti 278.000 dolarjev, poljedelskih strojev za 78.000 dol., tkaljskih strojev za 176.000 dol., raznih kovinskih izdelkov za 94.000 dolarjev, tkanin za 830.000 dol., premoga za 1.348.000 dol., kemi-kalij za 150.000 dol., papirja za 20.000 dol., volne za 1.038.000 dol., cigaretnega papirja za 84 tisoč dol., parafine za 138.000 dol. ter raznega drugega blaga za 38.000 dolarjev.

Razmah telefona na Ogrskem

Poštno ravnateljstvo v Budimpešti je odobrilo načrt, da se upeljuje na telefonski centrali v prestolnici najmodernejši aparati, ki bodo avtomatično oskrbovali zvezo med posameznimi telefonskimi programi in bodo nadomestili telefonistkinje. Omenem bo vsa telefonska mreža v državi tako razširjena, da bo tekom treh let vsako najmanjše mesto na Ogrskem imelo telefonsko zvezo s prestolnico.

Virgilij Golob

Virgilij Golob

Virgilij Golob

Virgilij Golob

Virgilij Golob

Virgilij Golob

Virgilij Golob

Virgilij Golob

Virgilij Golob

Virgilij Golob

Virgilij Golob

Virgilij Golob

Virgilij Golob

Virgilij Golob

Virgilij Golob

Virgilij Golob

Virgilij Golob

Virgilij Golob

Virgilij Golob

Virgilij Golob

Virgilij Golob

Virgilij Golob

Virgilij Golob

Virgilij Golob

Virgilij Golob

Virgilij Golob

Virgilij Golob

Virgilij Golob

Virgilij Golob

Virgilij Golob

Virgilij Golob

Virgilij Golob

Virgilij Golob

Virgilij Golob

Virgilij Golob

Virgilij Golob

Virgilij Golob